

Komünizm İçin Yeni Bir Başlangıç Noktası: Yeni Komünizm

Editörün Notu: Aşağıdaki yazı, DKP ABD Başkanı ve komünizmin yeni sentezinin mimarı Bob Avakian'ın [Yeni Komünizm](#) kitabının tanıtımı için yapılan sunumdan oluşturulmuştur. Yazıyı yayına hazırlama aşamasında, tartışmaları derinleştirebilmek açısından, yeni komünizmin yapısını oluşturan diğer temel yazılardan da yararlanılmıştır. Bob Avakian'ın yeni komünizm ile gerçekten yeni olarak ne yaptığı halen tartışmaların merkezinde yer alan bir meseledir ve gerçek bir devrim yapmak, bu devrim için gerekli bilimsel oryantasyona ve stratejiye sahip olmak ve bugünden kökten derecede farklı yeni bir topluma yönelmek açısından, bu yeni çerçevenin titizlikle irdelenmesi, üzerine detaylı şekilde düşünülmesi ve etraflı şekilde kavranması acil önemdedir. Yazı bu haliyle Bob Avakian'ın komünizmin yeni sentezinde hangi noktalarda komünizm bilimini daha da geliştirdiğini, bu bağlamda hangi yönlerden geçmiş teorinin bilimsellikle çelişen noktalarından koptuğunu somut şekilde göstermesi açısından önem kazanmaktadır. Tüm dünyada çığır açan Yeni Komünizm kitabı Türkçe baskısını Kasım 2018 döneminde El Yayınları'ndan yapmıştır. Aşağıdaki yazıyı okuduktan sonra 4 bölümden ve oryantasyona yönelik 2 ek bölümden oluşan bu temel eserin okunmasını okurlarımıza öneririz.

Giriş ve Yönelim

Bugün burada yapacağım sunum, bir tartışmaya yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu sunum BA'nın Yeni Komünizm kitabının neden önemli olduğuna, ve bu kitabın nasıl ele alınması gerektiğine ilişkin metot ve yaklaşım üzerinedir. Yapmak istediğimiz şey, BA'yı yorumlamaktan ziyade, onun bu çığır açıcı eserde ele aldığı metot ve yaklaşımın ne olduğunu yine kitabı baz alarak örneklerle göstermek olacaktır.

BA'nın da söylediği gibi, yeni sentezin temel ve en asli unsuru -ki bu bilimsel yöntem ve yaklaşımdır- bir bilim olarak

komünizmin daha fazla geliştirilmesidir. Bildiğiniz üzere, **komünizm dünyanın anlaşılmasının ve dönüştürülmesinin en tutarlı ve sistematik yoludur.** Bir bilim olarak komünizm çeşitli evrelerden geçmiştir. Bu Marx'tan Mao'ya uzanan meşaketli bir süreç şeklinde gerçekleşmiştir. BA'nın Yeni Komünizmi, bir bilim olarak komünizmin metot ve yaklaşımında ona karşıt gelen tali hatalardan kopmayı, komünizm biliminin canlı bir şekilde ilerletmeyi ve tüm bunları yaparken, insanlığın diğer tecrübelerini de kucaklamayı içerir. Tekrar vurgulamak gerekirse, burada komünizme karşıt gelen tali hatalardan kopuş vardır, fakat bu aynı zamanda komünizm biliminde bir devamlılıktır da. **Ve Yeni Komünizm, komünist devrimin yeni bir aşaması için bir başlangıç noktasını oluşturmaktadır.**

Anarşinin İtici Gücü – Toplumun Değişim Dinamiklerini Olduğu Gibi Kavramak

Hepimizin bildiği üzere, kapitalist toplumun getirdiği en köklü değişiklik, üretimin bireysel operasyonlardan çıkarak aşırı derecede toplumsallaşmasıdır. Marx, bu durumun bilimsel bir temelde anlaşılması için hayatının neredeyse yarısından fazlasını adanmıştır. Bu köklü değişiklik toplumun temel çelişkisinin değişmesine neden olacaktır; toplumsallaşmış üretim ile bunu şahsi temelde mülk edinilmesi. **Bu temel çelişkinin iki hareket biçimi vardır.** Engels, bundan özel olarak Anti-Dühring'de bahsetmiştir. Bunlar **emek-sermaye (sınıfsal çelişki) çelişkisi** ve **tek tek müteşebbislerle bu müteşebbislerin genel olarak toplumdaki üretim anarşisi** arasındaki çelişkisidir.

Buraya kadarına “ortalama” bir Marksistin itiraz etmeyeceği açıktır. Peki o halde sorun nedir? Sorun şu ki, kapitalist toplumun temel çelişkisinin başlıca hareket biçimi olarak, **anarşinin itici gücü yerine sınıf mücadelesinin ikame edilmesidir.** Bunu anlamak için Raymond Lotta'nın 'Anarşinin İtici Gücü' makalesindeki şu pasaja bir göz atalım;

“Her ne kadar burjuvazi ve proletarya arasındaki çelişki, toplumsallaşmış üretim ile özel mülkiyet arasındaki çelişkinin bütünleyici bir parçası olsa da, aslında bu sürecin [kapitalist üretimin] itici veya hareket ettirici gücü kapitalist üretim anarşisidir. Emek gücü sömürsü, artı değer yaratılması ve el konulması tarafından biçimlenir, ancak bu durum mülksüz proleterlerin varlığı veya sınıfsal çelişkilerden değil, kapitalist üreticiler arasındaki anarşik ilişkilerden kaynaklıdır, bu durum kapitalist üreticilerin işçi sınıfını tarihsel açıdan daha yoğun ve geniş çaplı bir şekilde sömürmeye iter. Anarşinin bu itici gücü, kapitalist üretim tarzının, meta üretiminin ve değer yasasının tam gelişimini temsil ettiği gerçeğinin bir ifadesidir.”¹

Peki bu ne demektir? Komünist harekette, şimdiye kadar emek-sermaye çelişkisinin temel olduğu söylenmiştir. Bizim içinden geldiğimiz gelenek de buna benzer şeyler söyler; *“Sınıfa karşı sınıf”*. Bu katıyen sınıf mücadelesinin önemli olmadığı anlamına gelmez, bilakis sınıf mücadelesi toplumun değişmesinde önemli bir itici güçtür. Fakat sınıf mücadelesi de olmak üzere tüm toplumsal sorunların zeminini hazırlayan ve bunları dünya ölçeğinde gerçekleştiren çelişki nedir?

Birçok insan bunu *“burjuvazinin kar etme hırsı”* olarak açıklayacaktır. Eğer sorun sadece basit bir *“art niyet”* olsaydı, belki emek-sermaye çelişkisi bir nebze de olsa dindirilebilirdi. Amerika’da çöpe atılan yiyecekler, açlık yüzünden ölümler yüz yüze kalmış insanların temel gıda ihtiyacının çok çok üstündedir. Peki bu neden böyledir; *“burjuvazi insanları bencilleştiriyor!”*. Evet, insanların bencilleştikileri doğru ve Marx’ın *“kapitalizm insan ilişkilerini, peşin (cash) ilişkiye dönüştürmüştür”* sözünde bunu dile getirir, fakat bunun temelinin ne olduğunun iyi anlaşılması gerekir. Eğer hatırlayacak olursak, Dühring, Cuma’nın Robinson’un kölesi olmasının onun elindeki kılıca, *“ilk günaha”* yani zora dayandırmaktaydı. Dühring’e göre mülkiyet *“zor”* üzerine kuruluydu. Yani bir nevi *“art niyetli”*

insanların bu niyetlerine bağılı olarak diğerk insanları zor altına almasıydı. Engels ise, üretim ilişkilerinin nasıl ortaya çıktığını, bunun belirli aşamasında nasıl egemenlik ilişkilerine dönüştüğünü, ekonomik gücü ellerinde tutanların nasıl “zorun” elinde bulunan maddi araçlara sahip olduğunu anlatır. Şimdi kanımca bu analojinin yani Dühring’in “art niyet” açıklamalarıyla toplumsal ilişkileri “bilimsel” kavrayışının “burjuvazinin kar etme hırsı” ile paralelliğı bulunur. Çünkü her iki açıklama da metafizik olarak “belirlenmiş” insan topluluklarının zaten böyle yapmaya dair “ilk günahları” olduğunu söylemektedir. İnsanları **yaptıkları şeyleri yapmaya iten dinamiğın, neden ve hangi ilişkilerin sonucunda oluştuğı** halen belirsizdir.

Engels şöyle söyler;

“Kapitalist üretim tarzı, aralarındaki toplumsal bağıın ürünlerinin değışimiyle kurulduğı bir meta üreticileri, bireysel üreticiler toplumuna doğru yol almıştır. Fakat meta üretimi temelindeki bütün toplumlar şu özelliğre sahiptir: üreticiler, kendi toplumsal ilişkileri üzerindeki kontrollerini yitirmişlerdir... Hiç kimse, bireysel ürününün gerçek bir talebi karşılayıp karşılamadığını, üretimin maliyetini karşılayıp karşılayamayacağını, hatta metasını satıp satamayacağını bilmez. Toplumsallaşmış üretime anarşi hakimdir.”²

Tek bir kapitalist işletme, kendi düzenlemesi, malları ne kadara alacağını, işçileri nasıl istihdam edeceğini, metaların maksimum üretimini rasyonalize edebilir fakat pazara girdiğinde kendinden bağımsız diğerk sermayelerle karşı karşıya kalır. Onlarla mücadele edebilmesi için, sermayesinin devamlı olarak büyümesi gerekmektedir. Bu kapitalizmin “büyü ya da öl” yasasıdır. Bir yandan diğerk sermayelerle mücadele yürütürken, içte ise üretimi yeniden rasyonalize etme yükümlülüğü ile bulunur:

“Onları proletaryanın sömürsünü yoğunlaştırmaya iten şey de

budur. Bu yüzden onlar için 25 yıl çalışabilir ve ertesi gün bir anda kapının önüne konulabilirsiniz. Bu yüzden, örneğin sağlık yardımını size bugün için vaadedelerler ancak gelecek için bunu vermeyebilirler. Bu yüzden işçilere gelip “Maaşlardaki kesintiyi kabul etmezseniz hepinizi işten çıkarmak zorunda kalacağız veya bu sağlık yardımından vazgeçmezseniz, o zaman yarınızı işten atmak zorunda kalacağız” derler. Bu durum, sürekli olarak yeni değişken sermaye kaynakları ve özellikle de daha yoğun ve daha ucuz bir şekilde sömürülebilecek insanları aralamalarına neden olan şeydir. Bütün bunlar, anarşinin itici güç olmasından kaynaklanmaktadır. Eğer sermaye birikiminin özel yapıları bulunurken aynı zamanda değer yasası ile birbirlerine bağlanmasalardı, işçileri bu kadar çok sömürmek durumunda kalmayacaklardı ifadesiyle kastedilen şey budur.”³

Genel olarak UKH'deki itiraz ise, sömürüyü kurucu unsurmuş gibi gösterip, anarşiyi ise ücretli emeğin sömürüsü temelinde izah etmeye yöneliktir. Peki o zaman soru şu, bugün insanlığın içerisine itildiği iklim krizi ve çevre felaketi neyin ürünüdür? Buna emek-sermaye çelişkisi denilebilir mi? Bunu “proletaryanın direnişini kırabilmek için, suni gündem” olarak mı nitelendireceğiz? Gezegen geri dönülemez bir sona doğru gitmekte ve bugün bu işi tersine çevirmezsek, insanlık ve gezegenimizde yaşayan diğer tüm canlılar için tamiri zor bir tahribat söz konusudur. Dünya, iki derece daha ısınırsa türlerin %40'ı son bulacaktır ve bu gezegenimizdeki bir çok canlının sonunu getirebilir. Her yıl 300-400 bin insan iklim değişikliğine bağlı nedenlerden dolayı ölmektedir ve önümüzdeki 10 sene boyunca küresel ısınma durdurulmazsa, bu rakam milyonları bulabilir.

İklim krizine ve çevrenin talan edilmesine neden olan şey “kar hırsı” değil, kapitalizmin rekabet yasalarının altında yatan şey yani *anarşinin itici gücüdür*. Kapitalistler birbirleriyle olan rekabetinde ayakta kalabilmek için ucuz enerji için -ki bunlar fosil yakıtlardır-, dev tarımsal üretim için ormanları ortadan

kaldırıyor, toprakları kurutuyor ve dünyayı toksik atıklardan oluşan devasa bir bataklığa çeviriyorlar.

Emeğin aşırı derecede toplumsallaşması ve bunun merkezileşmesi sonrasında yüz milyonlarca köylü yerlerinden yurtlarından olarak büyük şehirlere doğru akın etmektedir. Peki bunlar neden olmaktadır? Bu çelişkiyi tetikleyen nedir? Emek-sermaye çatışması mı? Köylü isyanlarının bastırılması için, burjuvazinin izlediği bir ayak oyunu mu? Durum hiçte böyle değil! Uluslararası Para Fonu (IMF), tarımın sanayileşmesi, gıda üretiminin ve taşımacılığının uluslararası entegrasyonu için 1980-1990'lar boyunca bir çok üçüncü dünya ülkesine sübvansiyonlarda bulundu. Tarımın endüstrileşmesi, yüzbinlerce küçük üretici köylüyü topraklarından etti -çünkü tarımın merkezileşmesi ve endüstrileşmesi karşısında rekabet edemiyorlardı. Bu insanlar kendilerine iş bulabilmek için büyük şehirlerdeki merkezlere geldiler ve bugün gecekondu mahallelerinde ciddi olanaksızlıklar içerisinde yaşamaktadırlar. İnsanlığın dünya ölçeğinde yaşadığı bu çelişki -Amerika Meksika sınırına örülen duvarı düşünelim- kapitalist toplumun temel çelişkisinin başlıca hareket biçimi olan anarşi-organizasyonundan kaynaklanmaktadır.

Esas anlaşılması gereken husus, anarşinin itici gücünün sınıf mücadelesini likide ettiği değildir! Durum hiç de böyle değildir! Asıl anlaşılması gereken şey, toplumun dönüştürülmesinde sınıf mücadelesinin, kitlelerin bundaki belirleyici rolünün -tarihi kitleler yapar-, hangi koşullar altında olduğu ve zeminin hangi dinamikler tarafından hazırlandığıdır. Eğer bir bütün olarak toplumun dinamiklerini, itkilerini ve değişim ihtimallerini nasıl cereyan ettiğini ve bunları nasıl müdahale edilmesi gerektiğini anlayamazsak, hakim sınıf ilişkilerini köklerinden söküp atamayız.

Proleteryanın Şeyleştirilmesi

Şeyleştirme (reifikasyon) nedir? Soyut bir kavramı somut olarak bir vücuda büründürmek anlamına gelir. "*Proleteryanın*

şeyleştirilmesi” sözü, komünizme geçmek için dünya proleter devriminin belirli bir ülkede ve belirli bir zamanda proletaryayı oluşturan belirli bireylerde vücut bulması, onlarda nesneleşmesine yönelik görüşü benimseme eğilimini ifade eder. Bu yaklaşım, proleterleri, mesela beyazların egemen olduğu Birleşik Devletler’de “siyahi halkı” somut bireyler olarak, yani komünizmin ideal bedenleri haline getirmek anlamına gelir. Bu örneği çoğaltabiliriz, mesele Kürdistan’dan bahsedecek olursak, Kürtlerin komünist bir devrim için “vücut” olduğunu söyleyenler sanıldığı kadar da az değildir.

Böylesi bir anlayış, Lenin’in ölümsüz katkısı *“bilinç sınıfa dışarıdan gider”* görüşüne hep ters gelmiştir. Sınıf bilinci, yani komünist bilinç, işçi sınıfı tarafından ontolojik olarak “varoluşsal doğası gereği” edinildiğini düşünülmektedir. Mesela Marx; *“Fransız proletaryasının sınıf bilinçli olduğu tartışılmazdır”* demektedir.

Burada Sovyetler Birliği’nde yaşanan Lysenko vakasının anlatılması gerekiyor. Lysenko proleter bir aileden gelmekteydi ve devrim sonrası yetişen ilk kuşaktan bir biyolog ve tarım uzmanıydı. Sovyetler Birliği’ndeki tarımsal problemler için kafa yoruyordu. Fakat Darwin’i, mekanik bir şekilde tarım bilimine uygulamak istiyordu. Bir organizmanın gelişiminin çeşitli evrelerden geçtiğini ve bir evrenin çevre tarafından belirli bir şekilde etkilenmesiyle diğer tüm evrelerin de bunu uygun bir şekilde uyum göstermesiye canlının bir uyum sağlayacağını düşünüyordu. Böylece organizmadaki kalıtsal özellikler etkilenip değiştirilebilecekti. Ve böylece her mevsim yetiştirilebilecek tohumlar da üretilebilecekti.

Diğer taraftan ise burjuva bir aileden gelen ve komünist olmayan bir genetik bilimci olan Nikolay Vavilov bu tezlerin yanlış olduğunu söylüyordu. Bu tezleri Neo-Lamarckçı olduğunu dile getirip, genotip-fenotip ayrımının önemsenmediği, “genin” yok sayıldığı ve kromozomların kalıtımda rolünün

olamayacağını söylemenin yanlış olacağının altını çiziyordu. Şimdi tüm bu tartışmalar, Sovyetlerin ileri atılım yapıp tarımı sanayileştirmek istediği ve halk kitlelerinin refah düzeyini yükseltmek istedikleri döneme denk gelmektedir. Halk kitlelerinin temel ihtiyaçları kesinlikle karşılanmalıydı. Sovyetler halen yer yer kıtlıkla mücadele ediyordu. Tüm bu koşullar altında, bilim alanında yürüyen bu tartışmalara SBKP müdahil oldu. Lysenko proleter kökenli ve komünist olduğundan dolayı, onun proleterler için yanlış yapamayacağı düşünülüyordu. Lysenko'nun tüm projeleri desteklendi. Kendisi SSCB'nin bilim kurulu başkanı oldu. Vavilov'un ise tüm sübvansiyonları kesildi. Hatta laboratuvarı elinden alındı, bilim yapması engellendi. Şimdi, görüleceği gibi bu tartışmanın esas odak noktası, *“bir kişinin bilim yapma haklarının elinden alınması”* değildir. Bu elbette olmamalıdır, fakat burada esas odak noktası bu mesele değildir. Esas odak noktası **“proleter olanların hakikate erişmede averajlı olduğu”** görüşünün, bizlere nelere mal olduğudur. Bu proletaryanın şekleştirilmesinin, komünist devrimin birinci dalgasında, komünizme doğru yol alma mücadelesi içerisinde ona karşıt gelen yöntem ve yaklaşımlarının, komünizm bilimini nasıl geriye çektiğinin billurlaşmış bir örneğidir.

Şimdi ise tüm Maoistleri ilgilendiren yakın dönemimizden bir örnek verelim. DEH'in (Devrimci Enternasyonalist Hareket) kurulmasında ve Hindistan'da revizyonistlere karşı mücadelede önemli katkıları olan Ajith'i hepimiz biliyoruz. Ajith, Mao'nun ölümünden sonra Mao'ya karşı saldırılarda önemli oranda pozitifti. İyi şeyler de yaptı, fakat komünizmi bir bilim olarak ele almayı ve ideolojiyi bir nevi felsefeye indirgemesi, komünizme karşıt gelen tali unsurlardan da kopmasını engelledi.

Mesela, kendisi proleterya hakkında şu sözleri söylemiştir:

*“Mao, partinin tüm üyelerinin sınıfsal kökenlerinden bağımsız olarak proleter dünya görüşü ile donanması gerekir der. **Ancak bu noktada işçi sınıfından gelenler ile diğerleri arasında***

niteliksel bir fark vardır. Özellikle de hakim sınıftan ve orta sınıftan gelenlerin sınıfsal intiharı gerçekleştirmeleri önemlidir.”⁴

Şimdi burada açıkça görülen şey, komünist olmak için proletaryadan gelmenin avantajlı bir durum sağladığını söylemektir. Bir konferansta⁵, Filipin Komünist Partisi temsilcisi, parti üyeliği başvurusunda bulunanların sınıflara göre denetlenme süresi olduğunu söylemişti, yani her başvuru, başvuru yapanın sınıfına göre ayrı muameleye tabi tutuluyor: işçiler 6 ay, köylüler 1 yıl, şehir küçük burjuvazisinden gelenler ise 2 yıl... Şüphesiz ki, partiye alımlar sıkı olmalıdır ve insanlar belirli bir denetime tabi tutulmalıdır, fakat bu görüşe göre MİT mensubu ve sıkı yönetim komutanlarından bir karşı devrimcinin oğlu olan Cemil Oka, yaklaşık 30 sene parti üyesi olmayı beklemelidir. Bir fabrikatör çocuğu olan Friedrich Engels ise, şu an gökten bir anda iniverse ve Filipinler Komünist Partisi’ne gitse, sanırım onu kapıda bir hayli bekletirler...

Proleter devrimi başka bir ifadeyle komünist devrimi tek tek proleterlerin bir devrimi olarak görme, onu yalın sınıf hislerini indirgemenin diğer bir hatalı sonucudur. Sınıfın kendinden yalın hisleri, onun ezilmiş olması, onun bu dünyanın haline duymuş olduğu öfke, onda *a priori* bir “komünist” ya da “devrimci” bilinç oluşturmaz. Şüphesiz ki, dünyanın bu haline duyulan öfke, ona meydan okuma son derece önemlidir, fakat tüm bu öfkeli olma hali Lenin’in de söylediği üzere *bir komünist bilinci* oluşturmaz, bu bilinç ona *dışarıdan* götürülmelidir.

Komünist bilinci “sınıf hislerine” “sınıfsal sezgilere” indirgemenin -en azından sınıf bilinci için bunun avantajlı bir şey olduğunu düşünmenin- diğer bir problemi ise, gelecek toplum projesine yönelik perspektifi “rövanşizme” paralel şekilde görmesidir. Bir ülkede kurulacak sosyalist devleti, sınıf ayrılıklarını tüm dünya arenasında ortadan kaldırmak üzere *bir üs alanı* olarak görmek yerine, salt ayakların baş

veya birincilerin ikinci, ikincilerin ise *“nihayet hak ettikleri yere geldikleri”* bir devlet biçimi olarak görülmesi durumudur. Ve evet, tekrar edecek olursak bu rövanşizmden başka bir şey değildir. Ve BA’nın YENİ KOMÜNİZM’de anlattığı ve ısrarla üzerinde durduğu, *“4 bütünden kopuş”*⁶ ile en ufak bir ilişkisinin olmadığı açıktır.

Epistemoloji

Az önce ifade ettiklerimizin büyük bir kısmı epistemoloji alanına aittir: Yani bilgi bilimine. Yani bildiğimiz bilgilerin doğruluğunu ve yanlışlığını ortaya koyan bilime... Bu konu, ideoloji demenin ötesinde bir şeydir. *“Biz bu şekilde düşünüyoruz”* demekten ziyade, neden böyle düşünüldüğü, bu düşüncenin hangi sürecin, hangi dinamiklerin ürünü olduğu ve neden bunun doğrulanabilir olduğu üzerinedir epistemoloji konusu. Ve metodolojinin, yani yöntem bilimin de önemli bir ayağını oluşturur.

Özellikle akademi alanı, *“nesnel gerçekliğin”* olmadığı konusunda son yarım yüzyıldır canhıraş bir şekilde kafa patlatmaktadır. Onlara göre *“nesnel gerçeklik”* asla bilinemez. Nesnel gerçekliğin olmadığını savunanlar, *“nesnel gerçekliği savunanlar için ise “totaliter”* derler. Bu görüşe *“göre gerçekleri bilemeyiz, ve gerçeğe tekabül eden hakikatlar diye bir şey de yoktur. Buna bağlı olarak “bu toplumun gerçekte ne olduğu ve ne yöne gitmesi gerektiği fikrini savunmak ise tamamen totaliterliktir”* anlayışını savunurlar. Bunu kabaca formüle ediyorum, fakat esas itibariyle çerçevesi budur. BA, Yeni Komünizm çalışmasında göreceğiniz üzere bu fikirlerle *“takıntı”* derecesinde ilgilenir. BA, bu fikirlerle gerçek anlamıyla alay ederek şu örneği verir:

“Aslında biraz üzerine düşünürseniz şunu fark edersiniz, rölativist olan herkes, ancak bir şey kendilerine dokunana kadar rölativisttir. Bir kimsenin objektif realitenin ne olduğunu gerçekten anlatabileceğine inanmıyorum. Ancak

bilirsiniz, son birkaç haftadır kendimi iyi hissetmiyordum. Doktora gittim. Ve doktor bana bazı testler yapacağını söyledi. Daha sonra beni aradılar ve şöyle dediler: “Biz bazı testler yaptık ve bu testler sonucunda sizin böbreklerinizde bir sorun olduğu ortaya çıktı.” Siz kimsiniz de benim böbreklerimde bir sorun olduğunu söylüyorsunuz?” En kararlı rölativistlerin bile ucu kendilerine dokunduğunda cevap verme şekilleri bu değildir.”’

Bu insanlar kelimenin tek anlamıyla, realitenin keşfedilemeyeceğini, yeni bir hakikatin daima eskisini yadsıyacağını o yüzden realiteye denk düşen bir hakikatin de bulunmadığını savunurlar. Bunun yerine herkesin kendi hakikati olduğunu söylerler. Bu *naratif* bir yaklaşımdır. Yani hakikat diye bir şey yoktur fakat *anlatı* vardır Herkesin anlatısı ise kendinedir. O halde herkes kendi anlatısı peşinde gitmelidir. Nesnel gerçekliği anlama, onu değiştirme yani nesnel gerçeklikler elde edinme katiyen önerilmemelidir çünkü bu “başkasının hakikatini” benimsemek olur..

Şimdi birileri çıkıp da şöyle söyleyebilir; “Komünizm bir bilimdir ve o kendisine diyalektik materyalizmi baz alır. O halde rölativizm eleştirisinin, narativizmin bizimle ilişkisi nedir?”. Bu doğru, komünizm bir bilimdir ve kendisine diyalektik ve materyalist yöntemi esas alır. Ve bir bütün komünizm tarihi boyunca esas olarak bunu yaparken bile tali olarak, onun bilimsel yöntem ve yaklaşımına karşıt gelen epistemolojik ve metodolojik hataları da barındırır. Olguları anlatırken “gerçekten oldukları gibi ve gerçekten cereyan ettikleri gibi” anlama yerine bir tür sınıf hakikati, sınıf anlatısı ile anlatma eğilimi vardı. Proleter bilim, proleter hakikat gibi kavramlar kullanıldı ve bu gerçeklikle olan ilişkimizde bilimsel uygunluk yerine “bizim sınıfımıza yarıyor mu” reel politiğine indirgendi. Mao Zedong, bir çok yanıyla bunlardan kopuşu ifade etmektedir. Doğru fikirler nereden gelir sorusunu sorar; “üretim ilişkileri, sınıf mücadeleleri ve bilimsel deneyler” diye cevaplar. Marksizm’in diğer

bilimleri ve insan faaliyetlerini kucaklaması gerektiğini ama yerini almaması gerektiğini söyler⁸. Ve tüm bunlar UKH tarihimizde devrim niteliğindedir. Lakin Mao Zedong bile, kopuş gerçekleştirdiği noktaların önemini tam olarak anlayamamıştır. Bundan dolayı, BPKD (Büyük Proleter Kültür Devrimi) esnasında, *proleter hakikat* türünden kavramlar boy göstermeye başlar. Klasik müzik dinleyenlerin burjuva olduğu, tüm gözlük takanların entelektüel yani burjuva olduğu görüşü yer yer savunulmuştur. Kısacası Mao Zedong, bizlere üzerinde yükseleceğimiz yeni bir zemin sunmakla birlikte, bu tali hataların bir kısmından tam da köklü şekilde kopamamıştır.

BA'nın "*aslında tüm hakikatler komünizm için iyidir ve tüm hakikatler komünizme gitmemize yardımcı olabilir.*" epistemolojik yönelimiyle, "proleter hakikat" demenin arasında uçurumsal bir fark vardır. Proleter hakikat, nesnel gerçekliği anlama onu değiştirmede hakikatin uygunluğu yerine kendi "sınıf hakikatini" ileri sürmektir. Bu bir nevi, röletavistlerle "anlatı" yarışıdır.

Epistemolojiye ilişkin başka yakıcı bir örnek ise Mao'nun kitle çizgisi siyasetidir. Mao Zedong, komünüst partisinin faaliyeti ile kitleler arasında bir çelişki olduğunu biliyordu. Kitlelerin komünist faaliyete geçebilmesi için UKH içinde yeni bir konsepti öne sürdü: Kitle Faaliyeti. Kitle faaliyeti, kitleler içerisine gidip, onlarda var olan ama dağınık olan bilgileri alıp, onları merkezileştirir ve kitlelere geri götürür. Bunu kitlelerden kitlelere diye formüle ederiz. **Şimdi açıkça söylemek gerekir ki, Mao hiç bir zaman "kitlelerin bütün fikirlerini alalım" demedi. Doğru fikirlerini alalım dedi. Bu büyük bir ayrım çizgisidir.** Mao Zedong, kitle kuyrukçuluğu yapmadı ve aksine her zaman kitlelerden gelen akıma karşı direndi⁹. Bunun büyük puntolarla vurgulanması gerekir. Ancak öte yandan formülasyonunun şöyle bir hatalı yanı vardı; Mao, tüm hakikatlerden yola çıkarak kitlelere gitmek yerine, kitlelerin kendi edindiği doğrulardan yola çıkarak mücadele yürütüyordu. Ve bu hakikati "*makul olan*

hakikat” seviyesinde ele almanın bir formülasyonuydu.

Bu durumu şöyle bir örnekle açıklamaya çalışalım; eğer Kürdistan’da yaşıyorsanız ve ulusal baskıya maruz kalmış bir Kürtseniz, sahip olduğunuz bilinç düzene duyduğunuz bu sosyal çelişkiyle sınırlıdır; toplumun bu çelişkisi büyük realitenin bir parçasıdır, realiteden bağımsız bir realite değildir. Ancak yine de büyük realitenin bir parçasıdır, ki bu kendini dönem dönem başat çelişki olarak gösterse bile bu şekildedir. Burada eğer siz, yalnızca bu ulusal baskıya maruz kalan Kürt bireyin verili şekilde anlayabileceği hakikatinden -makul hakikat- yola çıkarak, onu örgütlemeye çalışırsanız, onu sadece bu sınırlılıkta tutar, diğer toplumsal fay hatlarını ve bunları ortaya çıkaran temel çelişkiyi, bunun neden dünya ölçeğinde işlemekte olduğunu ve bunun çeşitli biçimlere dönüştüğünü anlatmadan, komünizm için devrimci bir transformasyona tabi tutmadan, sadece popülist bir epistemolojiyi uygulamış olursunuz. Ve bu popülist epistemoloji çoğu zaman kendisini, ezilenlerin ihtiyaç duyduğu devrimin temellerini ve olası yollarını anlatmak yerine bir nevi ezilenlerin kesiştiği -Kürt/Alevi/Emekçi/Kadın/Eşcinsel bu halka daha da uzayıp gidebilir- toplumsal hak alma mücadelesi olarak kendisini gösterir. Israrla tekrar etmek istiyorum ki, Mao Zedong bazı tali hatalarının, mesela ‘*köylü kitleleri beyaz bir sayfa gibidirler*’ veya ‘*kitlelerin çoğunluğu çoğu zaman doğrudurlar*’ türünden yaklaşımları haricinde, kitlelerin geri yanlarıyla uzlaşmamıştır! Kendisi, kitlelerin, devrime yakıcı derecede ihtiyacı olan halk kitlelerinin dönüştürülmesi gerektiğini biliyordu. Fakat son tahlilde kitle çizgisi siyasetinde, tüm hakikatler yerine kitlelerin anlayabileceği bazı “*makul hakikatler*” ile fikirlerin **radikal temelde devrimcileştirilmesi** mümkün değildir.

Enternasyonalizm

Enternasyonalizm, Marx ve Engels’in çıkış noktası olmasına

rağmen, UKH içerisinde enternasyonalizme bakış açısı belirli düzeylerde kendisini şu şekilde göstermiştir; *“bir ülkenin proletaryasının diğer bir ülkenin proletaryasına yardım eli uzatması.”* Proletarya enternasyonalizmi, proleter devrimlerin bir başlangıç noktası olmasından ziyade, ezilenlerin kendi aralarındaki bir dayanışma ruhu derekesine indirgenmiştir.

Buna paralel olarak, bir ülke devrimi ile dünya devrimi arasındaki ilişkide bir çelişki olduğu düşünülemedi. Örneğin, SSCB, proletarya enternasyonalizmini kendi modellerinin bir genişlemesi olarak görüyordu. Bundan dolayı, “sosyalist anavatanın savunulmasının” diğer ülkelerin devrimleriyle çelişki oluşturabileceği düşünülüyordu.

Mao Zedong, Komintern’i takip etmedi. Onların bu bakış açısını eleştirdi. Proletaryanın olmadığı bir ülkede proleter bir devrim yaptı. Komünist Hareket buna ikircikli şekilde baktı ve Mao’yu hep şüpheyile değerlendirdiler. Japon emperyalizmine karşı mücadelesinde de Komintern’i takip etmedi. Japon emperyalistlerini baş düşman ilan ettiklerinde bile, esas hedef Japonların defedilmesi değildi, bir dünya devriminin parçası olarak Çin’de halk devrimini gerçekleştirmekti. Japonlara karşı mücadele, başlıca mücadele biçimini almıştı fakat esas amaca, komünist devrim yapma ihtiyacına bağlı kalarak! Komintern bu çelişkileri anlayamadı, zira onlar “sosyalist anavatanı savunmayı” dünya proleter devrimini savunmak olarak görüyorlardı, ve dünya proleter devrimini savunmak için -yani Sovyet anavatanı için- gerektiğinde diğer devrimler feda edilebilirdi.

Mao, tüm bunlardan önemli bir kopuşu temsil ediyordu, ancak o da önemli oranda koptuğu yerlerde sendeledi. Sovyet revizyonistlerinin özellikle 70’li yılların başında Çin’i işgal tehditlerine karşı, yeni “baş düşman” ilan etti ve bu yeni baş düşmana karşı yeni ittifaklar aradılar; mesela Nixon Amerikası, Şah’ın İranı, Marcos’un Filipinleri, Pinochet’nin Şili’si...

Şimdi burada düşülen çizgi hatasınının felsefi arka planına ilişkin kitaptan bir alıntı yaparak devam etmek istiyorum.

“Mao, önemli felsefi çalışmalarından biri olan Çelişki Üzerine’de, bir şeyin değişmesine temel oluşturan şeyin, onun kendi içindeki çelişkiler olduğu konusuna değinmiştir. Yumurta ve taş örneğini vermiştir: doğru sıcaklık sağlanırsa, yumurta, bir canlı üretebilir, ama taş üretemez. Neden? Her birinin kendi içerisindeki aykırılıklar ve dinamikler sebebiyle. İçsel doğası gereği, taşın, bir canlı meydana getirmek için gerekli dayanağı yoktur; ne kadar ısıtırsanız ısıtın, bunu meydana getirmeyecektir. Mao, bir şeyin değişimi için o şeyin kendi içindeki çelişkilerin, değişimin temelini oluşturduğunu anlatmak için bu örneği kullanmıştır. Ve aynı örneği kullanarak, yumurtaya uygulanan sıcaklığın değişimin doğrudan sebebi olduğunun da altını çizmiştir. Bu durum, değişimin gerçekleşmesi için dış bir koşuldur, ama değişimin temel dayanağı değildir. Suyu ısıtmak gibi. Suyun buhara dönüşmesinin sebebi, onun içsel doğası, kendi içindeki çelişkilerdir. Isıtma, değişimin doğrudan sebebidir, ama suyun içsel doğası değişimin temelini oluşturmaktadır. İşte bu, Mao’nun değindiği önemli noktalardan biriydi. Fakat maalesef, bunu, geçerli olduğu noktaların ötesinde, tek boyutlu olarak uyguladı. Şöyle anlatayım: Mao esasında enternasyonalistken bile, her ülkenin kendi içsel çelişkilerinin olduğunu ve bu ülkedeki devrimin gerçekleşmesi için bu çelişkilerin devrim için temel dayanak olduğunu söyleme eğilimi vardı. İçsel çelişkilerin değişimin temeli olduğu prensibini uyguluyordu ki, bu oldukça geçerli ve çok önemli bir prensiptir. Ve o ana kadar komünist hareketinde net bir şekilde anlaşılmamış ve buna dayanarak harekete geçilmemiştir (hiç anlaşılmamış değildir ama hâlâ netlik kazanmamıştır.) Ancak problem, kapitalist-emperyalizm çağında, içsel çelişkilerin farklı şekilde uygulanmasıydı.”

“Bu kompleksitenin bir diğeri de budur -maddenin farklı örgütlenme seviyeleri bulunur. Basitçe söylemek gerekirse, bir

ülke, maddenin örgütlenmesinin bir seviyesidir. Ülkeler ve halklar (buralardaki her şey) pek çok farklı biçimde bulunurlar ve hareket halindeki maddeden oluşurlar. Dünya arenası, bir bütün olarak dünya ise maddenin örgütlenmesinin bir başka seviyesidir. Yani, bir anlamda ya da bir düzeyde, bir ülke içindeki iç çelişkiler ondaki değişimin de temelidir, ancak bu ülke daha büyük bir bütünün, daha büyük bir dünyanın ve son tahlilde belirli bir ülkede olan bitenleri daha çok belirleyen bu büyük dünyanın iç çelişkilerinin bir parçasıdır.”¹⁰

Yaşadığımız emperyalist kapitalizm çağında, bir bütün olarak dünyayı birbirine bağlayan çelişkilerin kompleks yapısını, nasıl bir vücudun parçası olduklarını, bir parçanın nasıl bütünü etkilediğini ve bunların neden dünya arenasından görülmesi gerektiğine dair bu berrak analizler, geçmişin enternasyonalizmden bir kopuşu içerir. Bu “benim ülkemin devrimi” demenin yerine, bulunduğun ülkeye dünyadan bakmak ve yine dünyanın çelişkilerini çözmek için bakmak demektir. Örnekten de görüleceği üzere BA’nın Yeni Komünizmi, UKH’in enternasyonal anlayışına yeni bir zemin kazandırır. UKH’nın yokmuş gibi gördüğü, sosyalist bir ülkede devrimi sürdürmek ile dünya devrimi arasındaki çelişkiyi, dünya sahnesinden bakarak bir ülke devriminin ilerletilmesi gerektiğini söylemektedir.

Sonuç olarak;

Bu sunumun amacı, kitabı yorumlamaktan ziyade, kitaba giriş niteliğinde bazı örnekler vermektir. Az önce vermiş olduğumuz örnekler, bizim tarihimizin bir kesitine dairdir ve adını açıkça söylemek gerekirse kritik olan çelişkinin çözümlenmesinin bir ifadesidir. Ve tüm bu tartışmalar, “dünyada bu denli acı ve zulmün temel kaynağı olan bu sisteme nasıl son verileceği ve tamamıyla farklı ve çok daha iyi bir şeyi nasıl oluşturacağımız sorundur.” Bu kitap, dünyanın anlaşılması ve değiştirilmesi işine koyulmuş olanlar için yeni

bir başlangıç noktasının ana unsurlarını sunmaktadır. Bir yoldaşın tabiriyle **bu Yeni Komünizm’de bayağı bir yeni komünizm var.**

Dipnotlar:

- 1) Raymond Lotta, Anarşinin İtici Gücü, <http://yenikomunizm.com/anarsinin-itici-gucu-uzerine/>
- 2) Engels’den aktaran Raymond Lotta, Anarşinin İtici Gücü, <http://yenikomunizm.com/anarsinin-itici-gucu-uzerine/>
- 3) Bob Avakian, Atılımlar, El Yayınları tarafından yayına hazırlanmaktadır.
- 4) İshak Baran ve KJA, Ajith, Geçmişin Tortusunun Bir Portresi, El Yayınları 2019, sy39-40
- 5) Marksizmin Güncelliği Sempozyumu, Almanya Frankfurt, 9-10 Haziran 2012
- 6) “Sosyalizm genel olarak, bütün sınıf haklılıklarını ortadan kaldırması, sınıf farklılıklarının dayandıkları bütün üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılması, bu üretim ilişkilerine, tekabül eden bütün toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması, bu toplumsal ilişkilerden doğan bütün düşüncelerin altüst edilmesine varmak üzere devrimin sürekliliğinin ilanıdır, zorunlu bir geçiş noktası olarak proletaryanın sınıf diktatörlüğüdür.”
- 7) Bob Avakian, Yeni Komünizm, Gerçek bir devrim ve kökten yeni bir toplum için gerçek kurtuluşa giden yolda, bilim, strateji ve önderlik, El Yayınları, Sf 86
- 8) Daha fazla bilgi için bakınız; Bob Avakian, Kültür, Sanat, Bilim ve Felsefe Üzerine, Yordam Kitap, « Epistemoloji: Dünyayı Tanıma ve Değiştirme Üstüne » Konulu Bir Tartışmada, Bob Avakian, Yoldaşlarla
- 9) Mao, Vietnam savaşında, Amerikan emperyalizmine karşı büyük direnişte ÇHC’nin olanaklarını seferber ediyordu. Belirli bir süre sonra bazı köylüler « aç kalıyoruz » diye ürünlerini Vietnam halkına göndermek istemediler. Mao ise, « açlık doğrudur ama orada insanlar ölüyorlar » diyerek karşı çıkıyordu.
- 10) Bob Avakian, Yeni Komünizm, Gerçek bir devrim ve kökten yeni bir toplum için gerçek kurtuluşa giden yolda, bilim, strateji ve önderlik, El Yayınları, Sf 126,127